

Finansal Kriz Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of Postgraduate Theses on the Financial Crisis

Ceyhun Haydaroğlu¹

¹Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, ceyhun.haydaroglu@bilecik.edu.tr,
Orcid ID: 0000-0003-2886-6474

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler

*Bibliyometrik Analiz,
Lisansüstü Tezler,
Finansal kriz,*

Makale Geçmişi:

*Geliş Tarihi: 11 Şubat 2022
Kabul Tarihi: 17 Mart 2022*

ARTICLE INFO

Keywords

*Bibliometric Analysis,
Graduate Theses,
Financial crisis*

Article History:

*Received: 11 February 2022
Accepted: 17 March 2022*

ÖZET

Küreselleşme eğilimlerinin giderek yaygınlaşması ile ülkelerin ticaret engellerini kaldırması ve finansal serbestleşmenin artması finansal krizlerin sıklıkla yaşanmasına neden olmuştur. Küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan yeni gelişmeler, akademik çalışmaları da şekillendirmektedir. Bir bilim alanındaki gelişmeleri takip etmenin en etkili yolu söz konusu bilim dalında yapılan çalışmaları analiz etmektir. Bilim insanları güncel gelişmeleri takip etmek açısından akademik çalışmalarını bu doğrultuda geliştirmek zorunda kalmaktadırlar. Yapılan çalışmaların incelenmesi ile söz konusu alandaki eğilimlerin ve alandaki eksikliklerin ortaya çıkarılmasında önemli bir işlevi bulunmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı Türkiye’de finansal kriz alanında yazılmış olan lisansüstü tezleri çeşitli parametreler açısından inceleyerek tezlerin bibliyometrik özelliklerini belirlemektir. Araştırmanın kapsamını YÖK’ün Ulusal Tez Merkezinden elde edilen finansal kriz alanında yazılmış 379 yüksek lisans ve doktora tezi oluşturmaktadır. Bu tezler vasıtasıyla elde edilen veriler bibliyometri yöntemi kullanılarak sayısallaştırılmıştır. Çalışma kapsamında, lisansüstü tezlerin türüne, yayınlandığı yıllara, hazırlandıkları enstitülere, yayınlandıkları üniversitelere, anabilim dallarına, danışman unvanlarına, yazıldığı dillere ve üniversite türüne gibi parametreler kullanılarak incelenmiştir. Elde edilen veriler sıklık ve yüzde tablosu haline getirilip durum ortaya konulmuştur. Analiz sonucunda finansal kriz konusuna yönelik gelişim sürecinin izlenmesi, literatüre katkı sunulması ve çalışma yapacak bilim insanlarına yol gösterici olması hedeflenmektedir.

ABSTRACT

With the increasing spread of globalization trends, the removal of trade barriers by countries and the increase of financial liberalization have caused financial crises to occur frequently. New developments that have occurred associated with the globalization are also forming academic studies about these issues. The most effective way to keep track of developments in a field of science is to analyze the studies done in that field of science. Scientists are have to improve their academic studies in this direction in order to follow the current developments. It has an important function in revealing trends and shortcomings in the field by examining the studies conducted before. In this direction, the aim of the study is to determine the bibliometric characteristics of theses by examining the graduate theses written in the field of financial crisis in Turkey in terms of various parameters. The scope of the research is comprised of 379 master's and doctoral theses written in the field of financial crisis obtained from the National Thesis Center of the Higher Education Council. The data obtained through these theses were digitized using the bibliometric analysis method. Within the scope of the study graduate theses were examined according to some parameters such as; their types, the years of publication, the institutes where they were prepared, the universities where they were published, the departments, the titles of consultants, the languages in which they were written and the type of university. The obtained data were made into a frequency and percentage table and the situation was presented. As a result of the analysis, it is aimed to monitor the development process related to the financial crisis, to contribute to the literature and to guide the scientists who will conduct the study.

Finansal krizler, ekonominin tasarruf etmek isteyenler ile yatırım yapmak isteyenler arasındaki aracılık faaliyetlerini sekteye uğratarak olumsuz makroekonomik etkileri itibariyle finansal sistemdeki bozulmalardır. Finansal kriz, bankacılık ve finans sektöründeki sorunları içerir. Finansal krizler, ülke ekonomilerinin para piyasalarında, bankacılık sektöründe, borsa, sermaye piyasaları gibi diğer finansal piyasalarında meydana gelen büyük ölçekli dalgalanmalardır. Finansal kurumların farklı nedenlerle işlevini yitirmesi olarak da tanımlanabilmektedir.

Krizleri anlayabilmek, analiz edebilmek ve etkin bir çözüm önerisi geliştirebilmek için krizlerin ortaya çıkmasının temel nedenlerinin doğru belirlenmesi çok önemlidir. Finansal bir kriz çok farklı nedenlerle ortaya çıkmış olabilir. Finansal krizler oluşumları itibariyle birbirlerine benzemezler. Bununla birlikte finansal krizlerin ortaya çıkmasına neden olan ortak nedenler olarak varlık piyasalarındaki aşırı değer kayıpları, ekonomik istikrarsızlıklar, likidite problemleri ve krizin ülkeler arasındaki yayılma hızları etkili olabilmektedir. Ayrıca, yüksek borçluluk oranları, Politik istikrarsızlıklar, aşırı değerli döviz kuru ve yabancı sermaye piyasalarına karşı aşırı bağımlılık finansal krizlerin meydana gelmesini tetikleyebilmektedir (Özbek, 2021:14).

Günümüzün bilimsel çalışmalarına baktığımızda pek çok farklı disiplinde, farklı sorunlar üzerine araştırmalar yapıldığı gibi, aynı alanla ilgili pek çok araştırma da yapılabilmektedir. Herhangi bir sorun ile ilgili daha güvenilir sonuçlara varmak için, aynı konuda yapılmış farklı çalışmalar mevcuttur. Bilimsel çalışmaların artış göstermesiyle birlikte yeni çalışılacak alanlarda araştırma konusu bulmak önem arz etmektedir. Yeni çalışma alanlarında seçilecek konunun, geçmişte yapılan çalışmalardan farklı olarak önceden çalışılmamış bir sorun üzerine yoğunlaşması gerekmektedir. Belirli bir konu özelinde hazırlanan araştırmaların bir araya getirilmesi ve sonuçlarının incelenmesi, daha sonra yapılacak çalışmalara sağlam bir literatür oluşturacaktır. Ayrıca mevcut durumu ortaya koyması açısından konu seçimi noktasında yol gösterici de olacaktır (Ece ve Çeşit, 2011:600-601).

Akademik olarak bilim dalları incelendiğinde geçmişte yapılan bilimsel çalışmalara bakılarak yeni gelişmeler ortaya koyulmaktadır. Ayrıca günümüzde bilgiyi edinme ve kullanma konusunda hızlı bir artışın olduğu da görülmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde bilimsel çalışmalarda üretilen bilgilerin uygulama alanı ile paylaşılmasında önemli bir yeri olan bibliyometrik çalışmalar katkı sunmaktadır (Taşkın ve Çakmak, 2010:333). Bu kapsamda bir bibliyometrik analiz olan bu çalışmanın bulgular kısmında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi web sayfasındaki tezler bu konuyla ilgili olarak incelenmiştir.

Yapılan literatür taramasında finansal kriz konusunda doğrudan yapılmış bibliyometrik bir çalışmaya rastlanamamıştır. Ancak konuyla ilintili olduğu düşünülen bazı çalışmalara rastlanmıştır. Bu çalışmalar; Hoştut, (2019) Türkiye’de yazılan kriz yönetimi araştırmalarının bibliyometrik özelliklerini incelemiş, Özhasar, (2021) kriz ve kriz yönetimi konusunda yazılmış olan lisansüstü tezleri bibliyometrik olarak incelemiş, Doğan, (2021) Ulusal Finans Sempozyumu’nda basılmış bildirilerin bibliyometrik analizini yapmış, Şekeroğlu (2021) portföy yönetimi konusunda bibliyometrik bir analiz yapmış, Karaoğlan, (2020) İslami finans alanında yazılan yayınların bibliyometrik analizini yapmış, Sarı ve Ilgın, (2020) literatürde e-finance alanında yazılmış çalışmaları bibliyometrik olarak incelemiş, Buğan, (2021) İslami finans konusunu bibliyometrik açıdan incelemiş, Depren vd., (2018) borsalarda oynaklığı inceleyen yayınların bibliyometrik analizini yapmışlar, Türkay ve Kabadayı, (2021) turizm finansmanı alanında yapılan bilimsel çalışmaların bibliyometrik analizini yapmışlardır. Finansal kriz konusunda böyle bir araştırmanın yapılmamış olması nedeniyle çalışmanın bu boşluğu dolduracağı iddiasını taşımaktadır. Ayrıca çalışma ile finansal kriz ile ilgili araştırmaların yönünü ve genel eğilimlerini ortaya çıkartması açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma araştırma yöntemi olarak bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak ortaya çıkmıştır. Bibliyometrik analiz yönteminde, ikincil verilerden yararlanarak doküman incelemesi gerçekleştirilmiştir. Bibliyometrik analiz, belirli bir konuda yayınlanan araştırmaların, farklı bir yöntem ile incelenmesine olanak sağlamaktadır (Coşkun vd., 2014). Bibliyometrik analiz yöntemi belirli bir alanın literatürünü sayısallaştırarak söz konusu alanla ilgili genel eğilimlerin ortaya konmasını da sağlamaktadır. Ayrıca konu ile ilgili çalışma yapacak araştırmacılara yol göstermesi açısından da önemlidir (Güzeller ve Çeliker, 2017).

Bu çalışmada, son erişim tarihi 08.02.2022 olan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi web sayfasında “Tez Adı” başlığında “Finansal Kriz” sözcüğünü taşıyan 379 adet tez incelenmiştir. Çalışma, finansal kriz ile ilgili yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıllara, üniversitelere enstitülere, türlere, konularına ve danışman sayılarına göre nicel verilerini tablolar halinde ortaya koymak amacıyla yapılmış bibliyometrik analiz çalışmasıdır. Araştırma, tarama modelinde yapılmış “betimsel” bir araştırma olup durum tespiti niteliği taşımaktadır. Elde edilen veriler sıklık (F) ve yüzde tablosu haline getirilip durum ortaya konulmuştur.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE: FİNANSAL KRİZLER

Kriz beklenmedik bir şekilde aniden ortaya çıkarak ekonomide olumsuz gelişmeleri beraberinde getirmesi olarak tanımlanır. Her sorun kriz olarak değerlendirilmemektedir. Krizler dönemsel olarak kısa veya uzun dönem ayrımına tabi tutulabilir. Krizlerin kısa süreli veya uzun süreli olması karar birimlerinin krize karşı aldığı önlemlerin veya uyguladığı politikaların başarısı ile ilgilidir. Küreselleşmenin yaygınlaştığı günümüzde krizlerin en önemli etkisi meydana geldiği ülke ile sınırlı kalmayıp bütün ülkeleri etkisi altına almıştır. Tabii bu anlamda sektörel olarak değerlendirildiğinde bir sektörde yaşanan kriz diğer sektörleri de etkisi altına almaktadır (Aktan ve Şen, 2001:1-2).

Ekonomilerde ortaya çıkan finansal krizlerin nedenlerinin saptanmasının zorluğu karar birimlerinin sorunu teşhis etme ve buna yönelik önlem alma konusunda hata yapma ve geç kalmaları söz konusudur. Krizler genel olarak reel ekonomi ile finans sektörü arasındaki karşılıklı etkileşimden doğmaktadır. Ekonomik sistem içinde finansal krizler kamu ya da özel sektörden kaynaklanabilmektedir. Küreselleşmenin hızla yayılması ile birlikte olası krizlerin maliyetinin tahmin edilenin çok ötesinde gerçekleşme olasılığı yüksektir. Bu doğrultuda finansal krizleri önceden tahmin ederek buna göre önlem almak önemlidir (Elverici, 2021:8).

Uygulanan politikaların güvenilir olması ve ülkenin finansal sisteminin sağlıklı işlemesi, ekonomideki finansal bozulmaların ekonomik bir krize dönüşüp dönüşmemesinde anahtar rolü oynamaktadır. Ekonominin krize karşı duyarlılık ölçüsü uygulanan ekonomi politikalarının başarısını da etkilemektedir. Bu nedenle finansal krizler, ekonomilerin kırılma noktalarının artmasıyla birlikte ekonomik ve finansal dengesizliklerin bir sonucudur (Afşar, 2011: 4).

Finansal krizler; varlık fiyatlarındaki ve kredi hacmindeki dalgalanmalardan, dış finansman gereksinimi, mali sistemdeki aşınmalar, ekonomik birimlerin veya bankaların karşı karşıya geldikleri mali sorunlardan kaynaklanabilmektedir. Bu nedenle krizlerin özelliklerini tek bir çerçeve içerisine alınamamasına neden olmaktadır. Finansal krizler, bankaların likidite sıkıntısı içinde bulunması, likidite problemi nedeniyle varlık değerlerinin yok pahasına elden çıkartılması, kredi arzının daralması, mali piyasalardaki aksaklıklar şeklinde ifade etmekle birlikte tahmin edilemeyen nedenlerle de ortaya çıkabilmektedir (Claessens ve Kose, 2013:1-66).

Fiyatlar genel düzeyinin sürekli olarak dalgalanması, borçların geri ödeme problemi ile karşılaşılması ve işsizlik sorunları ile birlikte dünya ekonomileri sürekli finansal krizlerle baş etmeye çalışmaktadır. Ekonomide uygulanan neoliberal politikalar dışı açık ekonomi anlayışının yaygınlaşması ve ticaret hacminin giderek artması krizleri ulusal boyuttan uluslararası boyuta taşımıştır (Işık vd., 2004:45-69).

Borç Krizleri; Kamu harcamalarının finansmanı ihtiyacıyla iç kaynakların devreye girmesi sonrasında ödeme politikalarında yetersizliklerin yaşanması nedeniyle iç borçlanma krizi doğabilmektedir. Bununla birlikte iç kaynakların ihtiyaçları ve yatırım finansmanlarını karşılayamaması nedeniyle dış borçlanma eğilimi de oluşmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde iç tasarrufların yetersizliği ve yüksek kamu borcu nedenleriyle borçlanma maliyetleri yükselmektedir. Bu nedenle çoğunlukla uzun vade yapısı veya düşük borçlanma maliyetleri nedeniyle dış borçlanma yollarına başvurulmaktadır. Ancak alınan dış borçların etkin ve verimli alanlara aktarılamaması, daha çoğunlukla siyasi tercihler doğrultusunda rasyonel olmayan davranışlarla kullanılması borçların geri ödenmesinde problemleri de beraberinde getirmektedir. Ülke ekonomileri borçların geri ödenmesinde yeni kaynakları temin edememesi ve borcu döndürememesi nedeniyle borçlanma krizleri ile sık sık karşılaşmaktadırlar. 1998 Rusya, 2001 Arjantin, 2008 küresel finans krizinin etkilediği Yunanistan krizleri borçlanma krizlerine örnek teşkil etmektedir (Orhan vd., 2009: 22-66).

Para Krizleri; ödemeler dengesi krizi veya döviz kuru krizi olarak da değerlendirilmektedir. Ekonomik birimlerin çeşitli sebeplerle (İhtiyati ve spekülasyon) yerli paradan uzaklaşması ve yabancı paraya yönelmesiyle, ülke merkez bankasının döviz rezervlerinin erimesiyle baş göstermektedir. Ülkelerin uyguladıkları döviz kuru, sabit döviz kuru olduğu durumda merkez bankasının döviz rezervlerindeki azalma ile birlikte sabit döviz kurunun devam ettirilememesi beraberinde getirerek ödemeler dengesi krizine dönüşmektedir. Esnek döviz kuru sistemi uygulayan ülkelerde ise döviz kurunun aşırı oynaklığı sonucunda yani kurun aşırı seviyede artışlar göstermesi durumunda döviz krizi ile karşılaşmaktadır. 1997 Güneydoğu Asya ülkelerinde meydana gelen varlık piyasalarındaki bozulmalar, 1994 yılında Meksika'da yaşanan krizde döviz kurunun aşırı yükselmesiyle ortaya çıkan dış borç yükselişi ve bunu takip eden cari açığın devam ettirilememesi beraberinde para krizine dönüşmüştür (Delice, 2003:57-81).

Bir ekonomide yatırımcıların döviz aşırı talepleri neticesinde ortaya çıkan spekülasyon saldırıları, ulusal paranın aşırı değer kaybıyla sonuçlandığı zaman iktisat politikası uygulayıcıları faiz oranlarını yükselterek ulusal paranın değerini koruma mecburiyetine girmektedirler. Bu durumda döviz veya para krizine neden olmaktadır (Delice, 2003:59).

Genel olarak karşılaşılan problemlerden biri de dış borçlanma alan ülkelerin borçlarını geri ödemede sıkıntılar yaşayarak borç krizinin devamında döviz kuru krizine dönüşmesidir. Özellikle ekonomisi dışa bağımlı ve üretim kaynakları kıt olan, bununla

birlikte borcun ödenmesi için sürekli döviz kaynağına ihtiyaç duyan ülkelerde, spekülasyonlarla döviz kaynaklarının hızla erimesiyle döviz krizlerinin maliyetini de daha fazla arttırmaktadır.

Bankacılık Krizleri; Finansal krizler içerisinde en yaygın görülen krizlerdendir. Güvensizlik ortamının oluşması ile birlikte bankaların sahip olduğu mevduatlarının azalması ihtimali ile birlikte kuramlar daha kırılabilir hale gelmektedir. Herhangi bir bankada yaşanan kırılabilirlik eğilimi bankalar arasındaki bağlantı ağı nedeniyle tüm bankacılık sistemini etkisi altına alarak büyük bir problemin oluşmasına aracılık etmektedir. Esas itibarıyla bankacılık krizlerini bankaların yaşadığı fon ve likidite problemi olarak ifade edebiliriz. Bununla birlikte bankaların gelişen piyasalar ile birlikte varlık piyasasında yaşanan dalgalanmalar sonrası ödeme güçlükleri çekerek kriz ortamına zemin hazırlayabilmektedir. En yaygın görülen bankacılık krizleri varlık değerlerinin ani ve sert bir şekilde değer yitirmesiyle birlikte kredi geri dönme sürecinin aksatılması olarak değerlendirilebilir. 1980'lerde Norveç, 1990'larda Japonya ve 2008'de Avrupa bankacılık krizleri bu çerçevede ele alınabilir (Claessens ve Kose, 2013: 1-66)

Bankacılık krizleri, genel anlamda banka bilanço yapılarının sağlıklı olmasından, geri dönmeyen kredilerin yükselmesinden, banka iflaslarından, bilançoların aktif yapılarının bozulmasından, bankacılık sisteminin aksamasından, finansal piyasaların kırılabilirliğinden ve izlenen kur politikalarından kaynaklanmaktadır. Bankacılık sektöründen oluşan kriz ortamı, güven kaybını beraberinde getirerek mevduat sahiplerinin paralarının geri ödenmeyeceği tedirginliği yaratarak bankalardan uzaklaşmalarına sebep olmaktadır. Bu durum bankaların likidite sıkıntısını arttırmaktadır (Temel, 2021:18).

Finansal piyasalar ile reel sektör arasında önemli bir bağlantı kuran bankacılık sektörü ülkeler açısından önemli bir yere sahiptir. Enflasyonun yüksek seyrettiği ülkelerde bankaların öz kaynaklarında reel olarak düşmeler meydana gelmektedir. Bu durum kaynak maliyetlerini ve işletme giderlerini yükselterek kredi faizlerinin yükselmesine neden olarak faiz yükünün artması ile sonuçlanmaktadır. Artan faiz yükü ise bankacılık sektörünün yüksek risklerle karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. İktisadi ortamlarda bir daralma ile bankacılık krizlerinin oluşması doğrudan birbirleri ile ilintilidir. Ödeme aracı olarak yabancı para biriminin kullanılmaya başlanmasıyla birlikte muhtemel bir döviz kuru riski oluştuğunda bankalar ödeme sıkıntısı çekmektedir. Ayrıca uluslararası piyasada faiz oranlarındaki dalgalanmalar, ülkelere giren sermaye hareketlerinde de oynaklığa neden olmaktadır. Özellikle yabancı sermayenin ülkeden çıkması sonucunda banka mevduatları zarar görebilir bankacılık krizini tetiklemektedir (Çinko ve Ak, 2009:59-81).

Yapısal Krizler; Esasında makroekonomik dengesizlikler, reel piyasayı ve finansal sistemi tahrip eden krizleri tetikleyen temel unsurdur. Yapısal nedenler olarak asimetrik bilgi, dışsallıklar, zayıf finansal denetim, yetersiz regülasyonlar gibi mikro temeller ile kamusal müdahaledeki hatalardan kaynaklanabilmektedir. Bu nedenle yapısal kaynaklı krizleri belirlemek olanaklı görülmemektedir. Bu nedenle tek bir kaynaktan çıkmayıp problemlerin bütünsel olarak toplandığı ve ekonomik yapıyı ciddi boyutta zarar veren krizlerin bütünü yapısal krizlerdir. Spekülasyona sürekli maruz kalan açık bir ekonomik yapıda yerli paranın sürekli değer kaybı yaşaması, ekonomideki borç yükünün sürdürülemez olması gibi sorunlar ile birlikte ekonomi yapısal bir krize girmektedir. Yapısal krizden kastedilen aslında herhangi bir ekonomik yapının belli bir kısmında yaşanan yapısal problemin krize dönüşerek yayılması ve derinleşmesiyle tüm ekonomik yapıyı ele geçirmesidir (Delice, 2003:57-81).

Bu krizlere ilave olarak, döviz kuru krizlerinin bankacılık krizi ile birlikte ortaya çıkmasına ikiz krizi denilmektedir. Ayrıca sermaye akışının bozulmasıyla birlikte döviz kuru krizleri kamu borcu krizlerini de doğurmaktadır. Borçlanma krizi, döviz kuru krizi ve bankacılık krizinin bir arada ortaya çıkmasına ise literatürde üçüz kriz olarak adlandırılmaktadır (Claessens ve Kose, 2013:1-66). Finansal krizler birbirinden bağımsız olmayıp, birbirini takip ettikleri için aralarında keskin bir ayrım yapılmamaktadır. Herhangi bir alanda başlayan bir finansal kriz, diğer kriz türlerinin de oluşmasına neden olabilmektedir.

2. METODOLOJİ: BİBLİYOMETRİK ANALİZ YÖNTEMİ

Bilimsel yayınlar nicelik itibarıyla son dönemlerde ciddi bir artış kaydetmiştir. Bu gelişmeler belli bir konuda araştırma yapan insanlar için zorluklar taşımaktadır. Bu nedenle araştırma alanının hangi yöne doğru gittiğinin, alanın temellerinin ve yapısının nasıl olduğunun bilinmesinde bibliyometrik yöntemlerin kullanılması önem arz etmektedir. Günümüzde belirlenen bir alanla ilgili yapılan çalışmaların özelliklerini sayısal verilerle analiz eden bir araştırma yönetimi olan bibliyometrik analiz yönteminin kullanımı giderek yaygınlık kazanmıştır (Demir ve Erigüç, 2018:8).

Bir alanda yazılan lisansüstü tezlerin incelenmesi o alanın derinliği ve yaygınlığı ile ilgili daha ayrıntılı bilgi sahibi olmamıza olanak sağlar. Ayrıca incelenen konunun alanı ile ilgili genel görünümünü ortaya çıkarmamızı da sağlar. Bibliyometri, belirli bir bilim dalının gelişimini ortaya koyan yöntemlerden birisidir. Bibliyometrik analize dayanarak belirli bir disipline ait bilimsel ilerleme sürecinin nasıl gerçekleştiği de ortaya çıkar. Bibliyometrik analiz, çalışmaların yazar sayısı, yıl, dergi, konu, yayın bilgisi, atıf yapılan kaynaklar gibi değişik parametrelerinin sayısal olarak analize tabi tutulmasıdır (Al ve Tonta, 2004:19).

Üniversiteler, bilimsel açıdan bilginin elde edilmesi ve toplumun gelişiminin sağlanmasında en önemli kurumlardır. Lisansüstü eğitim süreci ise üniversitelerin bu sorumluluklarına katkı sağlamaktadır. Üniversitelerin gerçekleştirdikleri lisansüstü

eğitimler belirli bir bilim dalında uzmanlar yetiştirmektedir. Ayrıca en önemli fonksiyonlarından biri de geleceğin akademisyenlerinin yetiştirilmesine katkı sunmaktadır. Araştırmacının ilgi alanı ışığında meydana gelen ve farklı pek çok yaklaşım ve analiz kullanılarak hazırlanan tezlerin bir araya getirilmesi ve toplulaştırılmış bir anlayış ile değerlendirilmesi için bibliyometri tekniğinin kullanılması gerekmektedir. Bibliyometrik analiz kullanılarak yapılan araştırmalar, ilgili bilim alanının gelişimini ve bilim alanı ile ilgili genel eğilimleri ortaya koyarak gelecekte ilgili bilim alanında çalışma gerçekleştirecek araştırmacılara yol gösterici olmaktadır (Önal, 2018: 2212).

Belirli bir bilim dalının belirli dönemler içerisinde mevcut durumu ortaya koyan literatür incelemesi, söz konusu bilim alanındaki gelişmelerin ortaya çıkartılmasında oldukça önemlidir (Çiçek ve Kozak, 2012: 196). Söz konusu incelemenin dönemler içerisinde belirli sıklıklar ile tekrarlanması, incelenmesi gerçekleştirilen bilim dalındaki gelişim sürecinin ortaya konmasına da katkı vermektedir (Kozak, 2001: 26).

Dünyada bilimsel yayınların sayısı hızlı bir biçimde artmaktadır. Bununla birlikte bilimsel gelişmeleri izlemekte giderek zorlaşmaktadır. Farklı bilim alanlarında veya aynı bilim dalında alt alanlardaki değişim ve gelişim bilim insanları tarafından takip edilmesi alanın gelişimi açısından önem taşımaktadır. Bilim insanlarının güncel kalmaları ve ihtiyaç duydukları verilerle her an ulaşmaları gerekmektedir. Bu istek ve ihtiyaçlar bibliyometrik yöntemlerin kullanımını da gün geçtikçe arttırmıştır. Bibliyometri, belirli bir alanda ve belirli bir dönemde, bilim insanları tarafından yayınlanan çalışmaların ve bu çalışmaların birbirleri arasındaki ilişkileri analiz etmeye yardımcı olmaktadır.

Dünya genelinde üniversite ve araştırmacıların sayılarındaki artışlara paralel olarak, iktisat alanında krizler konusunda hazırlanan tezlerin sayısının da her geçen gün artması, bu alanın akademik çevrelerdeki gelişimini de destekler niteliktedir. Ancak bu alanın çok disiplinli bir yapıya sahip olmasından dolayı, hazırlanan lisansüstü tezlerin farklı anabilim dallarında ve farklı bölümlerde ortaya konulduğu görülmektedir. Farklı alanlarda ve bölümlerde yapılan bu çalışmaların bütünsel bir bakış açısıyla değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle iktisat alanında finansal krizler konusunda ortaya konulmuş tezlerin bir araya toplanması ve bir bütün halinde incelenmesi için bibliyometrik tekniğinin kullanılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Ekonomi konusunda Sağlık ve Covid-19 pandemisi alanlarında hazırlanan lisansüstü tezlerin genel özelliklerinin ve geçmişten günümüze değişimlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada araştırmaların hem niceliksel hem de niteliksel olarak değerlendirilmesine imkan tanıyan bibliyometrik analiz yönteminden yararlanılmıştır. Bibliyometrik analiz, literatürde yer alan çalışmaların tamamını ya da belli bir bölümünü inceleyerek ilgili bilim alanının zaman ve mekan içerisindeki değişimi ve gelişimi ile ilgili somut verileri elde etmemize imkan sağlar. Belirli bir bilim alanının gelecekteki eğilimlerine ilişkin çıkarımlarda bulunmaya yardımcı olmaktadır. Ayrıca bilim insanlarına çalışma konusu seçimlerinde ve kariyer planlamalarında sağlıklı veriler ortaya koyabilmektedir (İnceoğlu, 2014).

Sonuç olarak teknolojinin gelişmesi ve internetin yaygınlaşmasıyla birlikte bilimsel bilgiler formal veya informal veri havuzlarında toplanmaktadır. Türkiye’de de Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi, bilime katkı sunmak, bilimsel araştırma ve faaliyetleri desteklemek amacıyla lisansüstü tezlerin bulunduğu veri havuzunu elektronik ortamda erişime açmıştır. Son dönemlerde bu veri havuzu çok sayıda göstergenin dikkate alındığı bibliyometrik analize dayalı bilimsel çalışmalarda kullanılmaktadır. Literatürde bibliyometrik analiz yöntemiyle farklı bilim disiplinlerinde yapılmış çok sayıda araştırma yer almaktadır. Bibliyometrik analiz yöntemiyle yapılmış olan her bir çalışma, yapıldığı alanda gelecekte yapılacak olan çalışmalara yol gösterici nitelik taşımaktadır. Zira bibliyometrik analiz yöntemiyle yapılmış olan çalışmalar, araştırmacıların geçmişi bir düzen dahilinde görebilmelerine imkan tanımaktadır.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada bibliyometrik analiz yöntemi benimsenmiştir. Bibliyometrik analiz yöntemi alan araştırmasının nesnel olmasını sağlamaktadır. Ayrıca alandaki diğer araştırmacıların ilgilendiği konuları göstermektedir (Zupic ve Cater, 2015:2). Bibliyometrik analiz ile elde edilen veriler, araştırmacıların, kurumların ve ülkelerin çıktılarını ölçümlemek, ulusal ve uluslararası ağları belirlemek, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeleri izlemek amacıyla kullanılmaktadır.

Bu çalışmada tercih edilen veri toplama metodu doküman incelemesidir. Doküman incelemesi hedeflenen olgular hakkında yazılı bilgi içeren kaynakların detaylı bir şekilde analiz edilmesidir. Bilimsel yayınların farklı yöntemlerle incelenmesine ve bilimsel amaçlı çalışmaların analiz edilmesine imkan tanıyan bibliyometrik analiz olarak da değerlendirilmektedir. Bibliyometrinin nihai amacını oluşturan unsur doküman analizine dayanan araştırmalardır.

Araştırma içeriğinde YÖK veri tabanının tarama sisteminde finansal kriz başlığı altında hazırlanan bilimsel çalışmalardan faydalanarak, araştırmanın incelenmesine yönelik hazırlanan parametreler aşağıda sıralanmıştır.

1- Lisansüstü Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

2- Lisansüstü Tezlerin Yayınlandığı Yıllara Göre Dağılımı

- 3- Lisansüstü Tezlerin Hazırlandıkları Enstitülere Göre Dağılımı
- 4- Lisansüstü Tezlerin Yayınlandıkları Üniversitelere Göre Dağılımı
- 5- Lisansüstü Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı
- 6- Lisansüstü Tezlerin Danışman Unvanına Göre Dağılımı
- 7- Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Dillere Göre Dağılımı
- 8- Lisansüstü Tezlerin Üniversite Türü Bakımından Dağılımı

2.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı, finansal kriz konusunda hazırlanan ve tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıllar içerisindeki sürecini çeşitli parametreler açısından inceleyerek geleceğe yönelik sonuçlar çıkarmaktır. Bu çalışma finansal kriz alanında, çalışma yapacak olan araştırmacılara yol göstermesi konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada finansal krizi konu alan araştırmaların geçmişten günümüze nasıl bir seyir izlediğini belirleyebilmek, finansal kriz ile ilgili yayınları daha iyi anlamak ve finansal kriz alanının geliştirilmesinde katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Çalışmada ikincil veri kaynakları kullanılarak betimleyici bir şekilde doküman incelemesi analizi yapılmaktadır.

Bilimsel nitelikte ele alınan yayınların bireylere göre yeniden değerlendirilip işlenerek ele alınması, diğer araştırmacılara ilham vermesi mümkün olmaktadır. Başka araştırmacıların çalışmalarının temelini oluşturabilmektedir. Literatürde finansal kriz konusu ile ilgili pek çok önemli çalışmanın olduğu görülmektedir. Ancak finansal krizler konusunda bibliyometrik analiz yapan çalışmalar bulunmadığından, finansal kriz konusunda bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak yapılan araştırmalara gereksinim olduğu gözlenmektedir. Finansal kriz konusunda önceki yapılan çalışmaları ortaya koyarak mevcudu göstermek aynı zamanda ileride yapılacak çalışmalara ışık tutmak adına önemlidir. Bu bağlamda literatürdeki bu açığı kapatmak ve ilgili literatüre katkıda bulunmak bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Finansal krizlere yönelik yazılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi diğer araştırmacılar için bakış açısı ve güncel konulara hâkimiyet fırsatı verecek, ilerideki araştırmalara yön verecektir.

2.3. Araştırmanın Evreni ve Veri Toplama Yöntemi

Bu araştırmanın çalışma evrenini finansal kriz başlığı altında Türkiye’de yazılan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Çalışma evreninin tamamına erişmede herhangi bir kısıt olmadığından örneklem seçilmemiş evrenin tamamı çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. YÖK’ün Ulusal Tez Merkezi vasıtasıyla ilgili tezlere ulaşılmıştır. Son erişim tarihi 08 Şubat 2022 olan, YÖK Ulusal Tez Merkezi web sayfasında “Tez Adı” başlığında “Finansal Kriz” sözcüğünün bulunduğu 379 tez çalışma kapsamında incelenmiştir. Tarama sonucu bulunan sayı ulaşılabilir bir sayı olduğu için örneklem seçim yolu tercih edilmemiş olup ulaşılan bütün tezler araştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırmada kullanılan veriler doküman incelemesi yöntemi vasıtası ile elde edilmiştir. Doküman incelemesi belgelerde sunulan içeriğin sistematik ve titizlikle analiz edilebilmesi amacıyla kullanılan araştırma yöntemidir (Wach ve Ward, 2013:3). Doküman incelemesi hem bir veri toplama yöntemini hem de analiz biçimini ifade etmektedir. Araştırılması istenilen olgu veya olgular hakkında bilgi veren yazılı materyallerin analiz edilmesi doküman incelemesi yönteminin temel amacı olarak vurgulanmaktadır (Altunkaynak, 2020:43). Doküman incelemesi elektronik ve basılı belgeler de dahil olmak üzere tüm belgeleri değerlendirmek ve incelemek amacıyla kullanılan sistemli bir yöntemdir. Doküman incelemesi yöntemi dokümanlarda bulunan verilerin elde edilmesini, seçilmesini, değerlendirme yolu ile anlamlandırılmasını ve sentezlenmesini içermektedir (Bowen, 2009:28).

Bu araştırmada, YÖK Ulusal Tez Merkezi web sayfasında erişime açık olan lisansüstü tezleri incelendiğinden ve çalışma kapsamında anket ve mülakat yöntemleri gibi katılımcıların bilgilerinin elde edilmesini gerektiren bir durum olmadığı için etik kurul izni gerektirmediğinden alınmamıştır.

3. BULGULAR

Çalışma bulguları kapsamında YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanındaki lisansüstü tezler, tez künyelerindeki "türüne, yılına, enstitülerine, üniversitelerine, anabilim dallarına, danışman ünvanlarına, dillerine ve üniversite türlerine" göre parametreleri açısından incelenerek analiz edilmiş, sıklık (F) ve yüzdelik (%) değerleri tablo haline getirilip yorumlanmıştır.

Tablo 1. Lisansüstü Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

Türü	Frekans (n)	Yüzde (%)
Doktora	88	23,22
Yüksek Lisans	291	76,78
Toplam	379	100

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmaya 379 adet lisansüstü tez dâhil edilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi ilgili tezlerin 88 adet ile %23,22'sini doktora tezleri, 291 adet ile %76,78'ini ise yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Yüksek lisans çalışmalarının sayısının doktora çalışmalarından daha yüksek olması nedeniyle beklenen bir sonuçtur.

Yüksek lisans tez çalışmalarının doktora tez çalışmalarından çok daha fazla olmasının temel nedeni olarak yüksek lisansını tamamlamış araştırmacıların pek çoğunun doktora eğitimini yapmadığı gözlenmektedir. Ayrıca doktora eğitimin hem süre hem de giriş koşullarının göreceli olarak yüksek lisans eğitiminden daha zor olması da aradaki farkı ifade etmektedir. Yüksek lisansını tamamlayan araştırmacılar doktora eğitimlerinde farklı bilim alanlarına veya konularına da yönelebildikleri için doktora tezi tamamlama daha az olmaktadır. Üniversitelerin doktora programlarının sayısı yüksek lisans program sayısına göre daha az olduğundan söz konusu bu orantısızlık daha belirgin hale gelmiştir.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Yayınlandığı Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
1999	2	0,69			2	0,53
2000	3	1,03			3	0,80
2001	2	0,69	1	1,14	3	0,80
2002	6	2,06	6	6,82	12	3,17
2003	14	4,81	2	2,27	16	4,22
2004	11	3,79	5	5,68	16	4,22
2005	14	4,81	1	1,14	15	3,96
2006	7	2,41	1	1,14	8	2,11
2007	4	1,37	3	3,41	7	1,85
2008	3	1,03	1	1,14	4	1,06
2009	12	4,12	2	2,27	14	3,69
2010	29	9,97	3	3,41	32	8,44
2011	17	5,84	2	2,27	19	5,01
2012	20	6,87	11	12,5	31	8,18
2013	13	4,47	6	6,82	19	5,01
2014	14	4,81	10	11,36	24	6,33
2015	12	4,12	7	7,96	19	5,01
2016	16	5,50	8	9,10	24	6,33
2017	10	3,44	3	3,41	13	3,43
2018	23	7,90	4	4,54	27	7,12
2019	37	12,71	4	4,54	41	10,82
2020	12	4,12	4	4,54	16	4,22
2021	10	3,44	4	4,54	14	3,69
TOPLAM	291	100	88	100	379	100

Çalışmanın bu bölümünde ise 379 adet lisansüstü tezleri yıllara göre dağılımı ve yüzde oranlı veri analizine tabii tutulmuştur. 1999 yılından 2006 yılına kadar düzenli ve sürekli bir artış içerisinde olan tez miktarı 2006 yılından 2009 yılına kadar düşüş göstermiştir. 2008 yılı finansal krizi ile birlikte konuya olan ilginin artması tez sayılarına da yansımıştır. Toplam tez miktarı olarak artışın yaşandığı yıl 41 tez miktarı ile 2019 yılı olmuştur. Genelde bir artış eğilimi görülmektedir. Bu artış eğiliminin nedeni Türkiye'de yükselen üniversite sayısı ve buna bağlı olarak artan lisansüstü bölümlerin sayısıdır. Ayrıca konuya ilginin artması yaşanan krizlerin toplumun bütününe etkilemesi ve küreselleşme ile birlikte ülke ekonomilerinin finansal krizlere karşı kırılganlıklarının artması gösterilebilir. 2020 ve 2021 yıllarında düşüşün nedeni de pandemi koşullarından dolayı azalan tez savunmalarıdır.

Finansal kriz konusuna olan ilginin artış ve azalışı da tez sayılarında hareketliliğe neden olmuştur. Doktora tez sayıları 2012 yılında 11 ve 2014 yılında 10 adet olarak en fazla sayıda yapılan yıllardır ve diğer yıllardan belirgin biçimde farklılaşmıştır. Son 4 yıldır doktora tezlerinde 4 adet ile stabil bir durum görülmektedir. Yüksek lisans tez çalışmaları ise 2002 yılı ile birlikte sayıca artış eğilimi içinde olduğunu ve bu artışın 2006 yılına kadar devam ettiğini görmekteyiz. 2009 yılında tekrar artış trendine giren yüksek lisans çalışmaları 2019 yılında 39 adet ile zirve yaparak artışını sürdürmüştür. Türkiye'de yaşanan 2001 krizi ve 2008 dünya finans krizlerinin tezlerde de etkisinin görüldüğü açıktır. İncelenen dönemde yüksek lisans düzeyinde tamamlanan tez adedinin daima doktora tez adedinden fazla olduğu görülmektedir. Özellikle 2006 yılından itibaren Türkiye'nin 81 iline üniversite açılması, finansal kriz alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının sayısında hızlı bir artış meydana getirmiştir.

Tablo 3. Lisansüstü Tezlerin Hazırlandıkları Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitü	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (n)	Toplam (%)
Sosyal Bilimler Enstitüsü	261	79	340	89,71
Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü	11	5	16	4,22
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	5	1	6	1,57
Fen Bilimleri Enstitüsü	3	2	5	1,32
Finans Enstitüsü	5		5	1,32
Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü	2	1	3	0,80
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü	2		2	0,53
Lisansüstü Programlar Enstitüsü	2		2	0,53
Toplam	291	88	379	100

Lisansüstü tezlerin tamamlandıkları enstitülere göre dağılımı incelendiğinde, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 79 adet doktora tezi ve 261 adet yüksek lisans tezi ile toplamda 340 adet lisansüstü tez incelenmiş olup yüzdesel dilimi % 89,71 ile en fazla tez çalışması yapılan enstitü durumundadır.

Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsünde toplamda 16 adet olmak üzere %4,22, Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde toplamda 6 adet %1,57, Fen Bilimleri Enstitüsünde toplamda 5 adet %1,32, Finans Enstitüsünde toplamda 5 adet %1,32, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsünde 3 adet %0,80, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde 2 adet %0,53 ve Lisansüstü Programlar Enstitüsünde toplamda 2 adet %0,53 ile tez yazılmıştır. Diğer enstitülerce de hazırlanmış olması, finansal kriz konusunun geniş çaplı olmasına dikkat çekmektedir. Finansal kriz, iktisat biliminin temel araştırma konularındandır. Bu nedenle "Finansal kriz" hakkında yazılan tezlerin çoğu sosyal bilimler enstitüsü bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Bunun nedeni finansal kriz konusunun iktisat biliminin ilgilendiği temel konulardan biri olmasıdır.

Tablo 4. Lisansüstü Tezlerin Yayınlandıkları Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (n)	Toplam (%)
Marmara Üniversitesi	50	15	65	17,15
İstanbul Üniversitesi	18	15	33	8,71
Gazi Üniversitesi	14	3	17	4,49
Anadolu Üniversitesi	7	5	12	3,17
Süleyman Demirel Üniversitesi	7	4	11	2,90
Dokuz Eylül Üniversitesi	8	1	9	2,37
Sakarya Üniversitesi	6	3	9	2,37
İstanbul Ticaret Üniversitesi	9		9	2,37
İstanbul Bilgi Üniversitesi	8		8	2,11
Selçuk Üniversitesi	4	4	8	2,11
Boğaziçi Üniversitesi	6	1	7	1,85
Uludağ Üniversitesi	4	3	7	1,85
Dumlupınar Üniversitesi	5	1	6	1,58
Kadir Has Üniversitesi	4	2	6	1,58
Karadeniz Teknik Üniversitesi	4	2	6	1,58
Nevşehir Üniversitesi	6		6	1,58
Yıldız Teknik Üniversitesi	5	1	6	1,58

Tezlerin yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımını incelediğimizde finansal krizlere yönelik Marmara Üniversitesi 65 adet lisansüstü tez ile %17,15 yüzdesel veriyle en çok tez hazırlayan üniversite olmaktadır. Bunu takip eden diğer üniversiteler ise sırası ile; İstanbul Üniversitesi 33 adet lisansüstü tez ile %8,71 payını almakta ve Gazi Üniversitesi 17 adet lisansüstü tez ile %4,49 payını oluşturmaktadır. Anadolu Üniversitesi ise 12 lisansüstü tez ile % 3,17 bir dilimi sahiplenmektedir. Türkiye'de finansal kriz başlığı altında en fazla tez Marmara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi'nde yazılmıştır. Bu durumun nedeni büyükşehirlerde bulunan bu üniversitelerin araştırmacılara sunduğu fırsatların fazlalığıdır. Ayrıca bu üniversitelerde diğerlerinden fazla tez hazırlanışı ise daha fazla lisansüstü çalışmayı desteklemesi ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca finansal krizlere yönelik hevesli araştırmacıların bu üniversitelerde daha çok olduğu da düşünülmektedir. Finansal kriz hakkında lisansüstü tezleri destekleyen üniversite sayısı 89'dur.

Tablo 5. Lisansüstü Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Ana Bilim Dalı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (n)	Toplam (%)
İktisat Ana Bilim Dalı	129	43	172	45,38
İşletme Ana Bilim Dalı	75	30	105	27,70
Maliye Ana Bilim Dalı	15	2	17	4,49
Bankacılık ve Finans Ana Bilim Dalı	9	3	12	3,17
Bankacılık Ana Bilim Dalı	6	5	11	2,90
Ekonometri Ana Bilim Dalı	6	1	7	1,85
Para Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar Ana Bilim Dalı	6		6	1,58

Lisansüstü tezlerin ana bilim dallarına yönelik incelemeler yapıldığında, finansal kriz konusunun birçok ana bilim dalı altında incelendiği görülmektedir. Bu konuda finansal krize olan ilginin ve beraberinde getirdiği ilişkilerinin geniş çaplı olduğunu meydana getirmektedir.

Yapılan verilere göre; finansal kriz ağırlıklı olarak iktisat ana bilim dalı 129 adet yüksek lisans tezi ve 43 adet doktora tezi ile %45,38 yüzdesel verisi ile en büyük payı oluşturmaktadır. Bu anabilim dalının devamında ise işletme anabilim dalı gelmekte olup toplamda 105 adet lisansüstü tez sayısı ile %27,70 payıyla en çok çalışılan bilim dalları tablomuzda görülmektedir. Bunu takip eden maliye anabilim dalında toplamda 17 adet %4,49, Bankacılık ve Finans anabilim dalı ise toplamda 12 adet %3,17 payını oluşturduğu tabloda görülmektedir. İktisat, İşletme, Maliye, Bankacılık anabilim dallarının araştırma konularının birbiri ile yakın ve ilişkili oldukları görülmektedir. Diğer anabilim dalları sayılarına göre sıralanmış olup tabloda türlerine göre adetleri ve yüzdesel verileri ile sunulmuştur.

Tablo 6. Lisansüstü Tezlerin Danışman Unvanına Göre Dağılımı

Danışman Unvanı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (n)	Toplam (%)
PROF. DR.	102	63	165	43,54
DOÇ. DR.	86	19	105	27,70
DR. ÖĞR. ÜYESİ	103	6	109	28,76
TOPLAM	291	88	379	100

Çalışmanın bu bölümünde lisansüstü tezlerin danışman unvanına göre analizini incelediğimizde yüksek lisans tezlerine danışmanlık yapan Prof. Dr. Unvanı 102 adet ile %35,05 oranı ile Doç. Dr. Unvanı ile 86 adet %29,55 oranında ve Dr. Öğr. Üyesi Unvanı ile 103 adet %35,39 olduğu görülmektedir. Doktora tezlerinde unvan analizine baktığımızda ise; Prof. Dr. Unvanı ile 63 adet %71,59 oran; Doç. Dr. Unvanı ile 19 adet %21,59 ve Dr. Öğr. Üyesi unvanı ile 6 adet %6,82 oranında olduğu tabloda belirtilmiştir. Bu sonuçlarda Prof. Dr. ve Doç. Dr. unvanlı öğretim üyelerinin yüksek lisans ve doktora danışmanlıklarına daha fazla yoğunlaşmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Toplam olarak ele alacak olursak analiz oranlarına göre lisansüstü tezlerde en çok orana sahip danışman unvanı Prof. Dr. unvanına sahip akademisyenler 165 adet lisansüstü teze danışmanlık yaparak bütünlüğün çoğunu oluşturmakta olup % 43,54 veriye sahip olmaktadır. Bunların yanı sıra Doç. Dr. unvanı toplam 105 adet lisansüstü tez ile bütünlüğün %27,70'ini oluştururken, Dr. Öğr. Üyesi 109 adet lisansüstü tez ile %28,76 kısımları oluşturduğu tablodaki bulgularla verilmiştir.

Tablo 7. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Dillere Göre Dağılımı

Tez Dili	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (n)	Toplam (%)
Türkçe	241	79	320	84,43
İngilizce	48	9	57	15,04
Diğer	2		2	0,53
Toplam	291	88	379	100

Lisansüstü tezlerin yazım dilleri açısından değerlendirildiğinde, Türkiye’de finansal kriz alanında hazırlanan 88 doktora tezinin 79 tanesi, %89,77’si Türkçe yazılmışken, 9 adet doktora tezi, %10,23’ü İngilizce yazılmıştır. Yazılan 291 yüksek lisans tezinin 241 tanesinin, %82,82’i Türkçe yazıldığı ve 48 tanesinin, %16,48’inin ise İngilizce yazıldığı tespit edilmiştir. Genel toplamda ise yazılan lisansüstü tezlerin 320 tanesi, %84,43 Türkçe, 57 tanesi %15,04 İngilizce yazılmıştır. Temel anlamda Türkiye’de yabancı dil öğrenimi ve öğretimi konusundaki problemler nedeniyle istenilen düzeyde olmaması yabancı bir dilde araştırma yapmanın zorluk derecesini arttırdığı için araştırmacılar Türkçe tez yazmaya yönelmektedirler. Lisansüstü tez programlarının çoğunluğunun Türkçe açılması da bu durumu açıklamaktadır.

Tablo 8. Üniversite Türü Bakımından Tezlerin Dağılımı

Üniversite Türü	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (n)	Toplam (%)
Devlet	233	82	315	83,11
Vakıf	58	6	64	16,89
Toplam	291	88	379	100

Tablo 8’e göre tezlerin yazıldığı üniversitelerin türü bakımından Devlet üniversitelerinde yüksek lisans tezlerinde 233 adet ve %80,07 ile doktora tezlerinde ise 82 adet ve %93,18 payları ile büyük bir ağırlığa sahiptir. Vakıf üniversitelerinde ise yüksek lisans tezlerinde 58 adet ve %19,93 ile doktora tezlerinde 6 adet ve %6,82 ağırlığa sahiptir. Toplam olarak lisansüstü tezlerde devlet üniversiteleri 315 adet ve %83,11’lik bir paya sahip iken vakıf üniversiteleri 64 adet ve %16,89 oranda yer almaktadır.

4. SONUÇ

Lisansüstü tezler, hangi alanda yazılmış ise o alana ait eğilimleri, gelişmeleri ve değişimleri ortaya çıkarmada önemli bir role sahiptir. İlgili tezlerin incelenmesi neticesinde tezlerin yazıldığı alan ile alakalı çok sayıda bilgi ve veri tespit edilmektedir. Herhangi bir bilim alanında yazılan tez sayısı kadar ondan daha önemlisi lisansüstü tezlerde araştırılan konuların çeşitliliğidir. Lisansüstü tez adedi ilgili bilim alanında yapılan tezler sonucunda üretilen bilimsel bilgi seviyesinin derinliği konusunda fikir vermektedir. Lisansüstü tezlerin çeşitliliği ise üretilen bilimsel bilgi düzeyinin genişliği hakkında fikir vermektedir. Bir bilim disiplininde tamamlanmış tezlerin nitel ve nicel olarak incelenmesi, ilgili alanda tamamlanan tezlerin yoğunlaştığı konular hakkında kapsamlı bir durum analizine imkan tanımaktadır. Aynı şekilde odaklanılan konular ve daha önce araştırılmamış

konular tespit edilerek geleceğe yönelik yol gösterici rolü de bulunmaktadır. Bu durum lisansüstü çalışma yapacak araştırmacıların ve bilim adamlarının çalışma konusuna karar verme aşamasında ve gözardı edilen konuların araştırılmasına katkı vermektedir. Tezler alakalı olduğu alanla ilgili daha önce çalışılmamış olan konuların ortaya çıkarılması ya da tezlerin yazıldığı alanda popüler olan konuların belirlenmesinde ilgili alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara yardımcı olmaktadır.

Bu araştırmada, son erişim tarihi 08.02.2022 olan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi web sayfasında “Tez Adı” başlığında “Finansal Kriz” sözcüğünü taşıyan 379 adet tez incelenmiştir. Çalışma, finansal kriz ile ilgili yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıllara, üniversitelere, enstitülere, türlere, konularına ve danışman sayılarına göre nicel verilerini tablolar halinde ortaya koymak amacıyla yapılmış bibliyometrik analiz çalışmasıdır. Araştırma, tarama modelinde yapılmış “betimsel” bir araştırma olup durum tespiti niteliği taşımaktadır. Elde edilen veriler sıklık (F) ve yüzde tablosu haline getirilip durum ortaya konulmuştur. Bu çalışma, konu ile ilgili değerlendirmeyi ortaya koyması ve araştırmacılara yol gösterici olmasının yanında disiplinlerarası ilişkiyi görme açısından da önemlidir.

Araştırma dahilinde incelenen 379 tezdten 291’inin yüksek lisans düzeyinde 88’inin ise doktora düzeyinde olduğu görülmüştür. Tez türü dağılımında bu farkın oluşmasının temel nedenleri, yüksek lisans eğitiminden sonra doktora eğitimi yapmayı düşünmeyen araştırmacıların fazlalığı, doktora eğitiminde sürenin uzun ve giriş koşullarının zor olması, doktora programlarının sayıca düşük olması olarak gösterilebilir. Araştırma sonuçlarına göre ilgili alanda yazılan ilk tez 1999 yılında tamamlanmıştır. İlgili alanlarda en çok tez yazılan yıl ise 2019’dur. Küreselleşme ile birlikte ülke ekonomilerinin bağımlılıklarının artması krizlere karşı kırılganlıklarını arttırmakta ve de bu konu hakkında yazılan çalışmalara yansımaktadır. Ayrıca ülkelerin yaşadığı ulusal ve uluslar arası krizler birey ve toplumların krizlerin nedenleri, sonuçları ve çözümleri üzerindeki ilgiyi daha fazla arttırmıştır. Finansal kriz alanında en fazla tez sırasıyla Marmara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Gazi Üniversitesinde yazılmıştır. Konu ile ilgili yazılan tezlerin büyükşehirlerde toplanmasını söz konusu illerin araştırmacılara daha fazla imkanlar sunması, büyük ve köklü üniversitelerin bu illerde yer alması, üniversite sayısı ve öğrenci sayısı anlamında fazlalık olarak ifade edilebilir.

Finansal kriz üzerine yazılan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğu devlet üniversitelerinde yazılmıştır. Devlet üniversitelerinin sayılarının vakıf üniversitelere göre fazla olması bu sonucu türetmektedir. Tezlerin enstitü dağılımı incelendiğinde en çok tezin Sosyal Bilimleri Enstitüsünde yazılmış olduğu, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsünün ikinci sırada geldiği gözlemlenmiştir. Finansal kriz konusu itibarıyla özeld e iktisat biliminin genelde ise sosyal bilimlerin ilgi alanına giren bir konu olduğu için en fazla araştırma yapılan enstitünün Sosyal Bilimler Enstitüsü olması kaçınılmazdır. Ana bilim dalı açısından bakıldığında lisansüstü tezlerde en fazla tezin İktisat, İşletme ve Maliye Ana Bilim dalında yazıldığı dikkat çekmektedir. Finansal kriz alanında yazılan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğu yüksek lisans tezi olup Türkçe yazılmıştır. Yüksek lisans ve doktora tez araştırmalarında yazım dili olarak çoğunlukla Türkçe dilinin seçilmesinde bilim alanı ile ilgili çalışma yapan araştırmacıların kendi ana dillerinde araştırma yapmasının ve tez yazmasının sağlamış olduğu kolaylıklar ifade edilmelidir. Tezlerin çoğunluğu profesör ve doçent unvanlı hocalar danışmanlığında tamamlanmıştır. Doktora tezlerinde Prof. Dr. unvanlı danışman sayısı fazla iken, yüksek lisans tez çalışmalarında Dr. Öğr. Üyesi unvanlı danışmanların sayısında fazlalık görülmektedir.

Finansal kriz alanında yapılan araştırmaların, belirli periyotlarda yapılarak yinelenmesi literatürün zenginleşmesi ve güncellenmesi anlamında katkı sağlayabilecektir. Ayrıca literatüre katkı sunmak anlamında finansal krizler konusunda ülke karşılaştırmaları veya bilim dalları arasında karşılaştırmalar yapılabilir. Finansal kriz konusunda yazılan çalışmaların yabancı dilde yazma sayısının artırılması uluslararası düzeyde araştırmacılar tarafından incelenmesine de olanak tanıyacaktır. Finansal kriz üzerine sadece tez çalışmaları incelenmeyip uluslararası veri tabanları taranarak kaynaklar artırılabilir ve çeşitlendirilebilir. Farklı veri tabanları kullanılması, çalışmanın yenilenmesi ve sonuçların karşılaştırılması anlamında önemlidir. Sonuç olarak bu çalışmayla, finansal kriz alanında araştırma yapacak olan bilim insanlarına mevcut durumu görmeleri, araştırma eğilimlerini tespit etmeleri ve gelecekte yapılacak çalışmalara yol gösterici olması amacıyla literatüre katkı sunmaktadır.

YAZAR BEYANI

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul Onayı: Bu araştırma etik kurul izni gerektiren analizleri kapsamadığından etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Yazar Katkıları: Yazar çalışmanın tümünü tek başına gerçekleştirmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Afşar, A. (2011). Global Kriz ve Türkiye Konut Piyasasına Etkileri. No: 2251, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir.
- Aktan, C. C. ve Şen, H. (2001). Ekonomik Kriz: Nedenler ve Çözüm Önerileri. Yeni Türkiye Dergisi Ekonomik Kriz Özel Sayısı, 7(42), 1225-1230.
- Al, U. ve Tonta, Y. (2004). Atıf Analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü Tezlerinde Atıf Yapılan Kaynaklar. Bilgi Dünyası, 5(1), 19-47.
- Altunkaynak, M., (2020). UNESCO 2030 Eğitim Raporunda Umut Veren Uygulamalara Genel Bakış: Doküman İncelemesi. Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi, 1(1), 40-47.
- Bowen, G. A., (2009). Nitel Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman İncelemesi. Nitel Araştırma Dergisi, 9(2), 27-40.
- Buğan, Mehmet Fatih (2021). İslam Ekonomisi ve Finansı Alanyazının Bibliyometrik Analizi, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 26, 658-677.
- Claessens, S. ve Kose, M., (2013). Financial Crises: Explanations, Types and Implications, IMF working paper, 28, 1-66.
- Coşkun, İ., Dündar, Ş. ve Parlak, C. (2014). Türkiye’de Özel Eğitim Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (2008-2013). Ege Eğitim Dergisi, 15(2), 375-396.
- Çiçek, D. ve Kozak, N. (2012). Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi’nde Yayımlanan Hakem Denetimli Makalelerin Bibliyometrik Profili, VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, 12-15 Nisan 2012, Kemer, Antalya, 196-211.
- Çinko, L. ve Ak, R., (2009). Küreselleşmenin Maliyeti: Finansal Krizler Üzerine Bir Değerlendirme, Öneri Dergisi, 31, 229-238.
- Delice, Güven, (2003). Finansal Krizler: Teorik ve Tarihsel bir Perspektif, Erciyes Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi, 20, 57-81.
- Demir, H., Eriğücü, G. (2018). Bibliyometrik Bir Analiz İle Yönetim Düşünce Sisteminin İncelenmesi. İş ve İnsan Dergisi, 5(2), 91-114.
- Depren, Ö., Kartal, M. T. ve Kılıç Depren, S. (2018). Borsalarda Oynaklık Üzerine Yayınlanmış Akademik Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi, 2(6), 1-15.
- Doğan, M. (2021). Ulusal Finans Sempozyumu’nun Bibliyometrik Analizi. Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi, 7(2), 419-440.
- Ece, Ahmet Serkan ve Çeşit, Canan, (2011). Türkiye’de Lisansüstü Düzeyde Yapılan Disiplinler Arası Müzik Araştırmaları ve Sonuçları, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(17), 599-617.
- Elverici, S. (2021). Finansal Krizlerde Uygulanan Maliye Politikalarının Etkinliği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Ankara.
- Güzeller, C. O. ve Çeliker, N. (2017). Geçmişten Günümüze Gastronomi Bilimi: Bibliyometrik Analiz. Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 5(2), 88-102.
- Hoşut, S. (2019). Kriz Yönetimine İlişkin Bilimsel Eğilimlerin Resmedilmesi: Lisansüstü Tezlerin Analizi. Erciyes İletişim Dergisi, 6(1), 607-624.
- Işık, S., Duman, K., Korkmaz, A., (2004). Türkiye Ekonomisinde Finansal Krizler: Bir Faktör Analizi Uygulaması, D.E.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi, 19, 45-69.
- İnceoğlu, Ç. (2014). Türkiye’de Akademik Sinema Yazınının On Yılı (2002-2011): Bibliyometrik Bir Analiz. Selçuk İletişim, 8(3), 182-200.
- Karaoğlu, D. S. (2020). İslami Finans Literatürünün Retrospektifi: Geçmiş Ve Gelecek Öngörülerini Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(39), 1088-1106.
- Kozak, N. (2001). Türkiye’de Turizm Pazarlaması Literatürünün Gelişim Süreci: 1972-1998 Yılları Arasında Hazırlanmış Lisansüstü Tez Çalışmaları Üzerine Biyo- Bibliyografik Bir İnceleme, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 12, 26-33.
- Orhan, O., Dinçer, H., Çelik, İ., (2009). Küresel Ekonomik Krizin Nedenleri, Türkiye Ekonomisine Etkileri ve Çözüm Yolları, Sosyal Bilimler Dergisi, 3, 22-66.
- Önal, Hamit, (2018). "Bağlama" Konulu Tezlerin Bibliyometrik Analizi (1995-2017), Social Sciences Studies Journal, 4(19), 2111-2120.
- Özbek, M. (2021). Finansal Krizler ve Probit Model İle Krizlerin Tahmini: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, Tokat.
- Özhasar, Yunus, (2021). Turizm Alanında Yazılmış Kriz Ve Kriz Yönetimi Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi, Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel, 4(2), 295-305.
- Sarı, S. S. ve Ilgın, K. S. (2020). Literatürdeki E-Finans Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi, Muhasebe Finans Perspektifinde E-Dönüşüm Süreci, Ed. Murat Özdemir, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 209-225.
- Şekeroğlu, Gamze, (2021). Geçmişten Günümüze Portföy Yönetiminde Neler Değişti? R Programı ile Bibliyometrik Analiz, Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, 19, 22-33.
- Taşkın, Z., ve Çakmak, T. (2010). Başlangıçından Bugüne Bilgi Dünyası Dergisi’nin Bibliyometrik Profili. Bilgi Dünyası, 11(2), 332-348.
- Temel, D. (2021). Küresel Finansal Krizin Türk Bankacılık Sektörüne Etkisi: Finansal Bir Analiz, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Kars.
- Türkay, K. ve Kabadayı, M. (2021). Türkiye’de Turizm Finansmanı Teorik Alanının Gelişimi: Bibliyometrik Bir İnceleme, Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 5(4), 2703-2722.
- Wach, E., Ward, R., (2013). Learning About Qualitative Document Analysis. IDS Practice Paper in Brief, ILT Brief.
- Zupic, I., ve Çater, T. (2015). Bibliometric Methods in Management and Organization. Organizational Research Methods, 18, 429-472.

